

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych

Instytut Historyczny

Mgr Kamil Stiel

Temat: Działalność Duszpasterstwa Środowisk Twórczych we Wrocławiu w latach 1983 – 2008.

Praca doktorska napisana pod kierunkiem naukowym dr. hab. Roberta Klementowskiego, prof. UWr

Streszczenie

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie działalności wrocławskiego Duszpasterstwa Środowisk Twórczych w latach 1983 - 2008. W dysertacji ukazano główne inicjatywy duszpasterstwa, wpływ czynników zewnętrznych na jego funkcjonowanie, skalę zainteresowania Służby Bezpieczeństwa różnymi formami aktywności, rolę poszczególnych środowisk artystycznych w pracy DŚT oraz jego oddziaływanie na otaczającą rzeczywistość.

W pracy zastosowano metodę badań (za J. Topolskim): indukcyjną, bezpośrednią, progresywną i częściowo porównawczą. Zdecydowano się na porządek chronologiczno-problemowy. Ramy czasowe obejmują pracę duszpasterstwa w latach 1983 – 2008.

Materiały źródłowe wytypowano na podstawie kwerendy przeprowadzonej w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Akt Nowych, Archiwum Państwowym we Wrocławiu, Archiwum Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Archiwum Archidiecezjalnego i Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu. Skorzystano również z materiałów archiwalnych Duszpasterstwa Środowisk Twórczych we Wrocławiu oraz zbiorów osób prywatnych. Najbogatsze źródło wiedzy na temat działalności wrocławskiego duszpasterstwa stanowiły zasoby archiwalne Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Instytutu Pamięci Narodowej oraz archiwum własne duszpasterstwa.

Podstawę pracy tworzą trzy główne rozdziały. Pierwszy z nich dotyczy historii działalności duszpasterstwa w latach 1983-1989. W rozdziale tym analizie poddano przyczyny, przebieg i efekty sztandarowych inicjatyw wrocławskiego duszpasterstwa oraz ogólnie scharakteryzowano inne pomniejsze inicjatywy z tego okresu. Drugi rozdział dotyczy działań Służby Bezpieczeństwa skierowanych przeciwko wrocławskiemu DŚT. Omówiono w nim działania podjęte przez Służbę Bezpieczeństwa w stosunku do konkretnych form działalności wrocławskiego duszpasterstwa. Rozdział stanowi rozwinięcie i uzupełnienie poprzedniego, dotyczy tego samego okresu oraz tych samych zagadnień, jednak widzianych z odmiennej perspektywy. W obu rozdziałach jako cezurę końcową przyjęto rok 1989, który stanowi

wyraźny punkt graniczny w historii działalności wrocławskiego DŚT, dzieląc ją na dwa odrębne okresy.

Ostatni z rozdziałów charakteryzuje czas aktywności duszpasterstwa po obaleniu komunizmu w Polsce i obejmuje swoim zakresem lata 1990-2008. Przedstawiono w nim osiemnaście lat działalności duszpasterstwa w demokratycznej Polsce, ukazując jednocześnie wpływ nowo zaistniałych realiów politycznych, społecznych i gospodarczych na jego funkcjonowanie.

Podczas badań z wykorzystaniem materiałów dotyczących działalności wrocławskiego Duszpasterstwa Środowisk Twórczych uwidoczniła się ważna rola czynników zewnętrznych takich jak sytuacja polityczna, społeczna i gospodarcza, mających znaczące przełożenie na pracę DŚT. W efekcie prowadzonych badań ustalono również, że działalność wrocławskiego duszpasterstwa, jako całość, nie była obiektem odrębnego zainteresowania funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa. Służba Bezpieczeństwa skupiała swoją uwagę przede wszystkim na największych przedsięwzięciach, docierających do szerszej grupy odbiorców. Dodatkowo na podstawie zgromadzonych informacji można wskazać artystów plastyków jako głównych inspiratorów i wykonawców realizowanych inicjatyw natomiast zasięg wpływu duszpasterstwa na otaczającą rzeczywistość jako przeważnie lokalny.

Kamil Stiel

University of Wrocław, Faculty of Historical and Pedagogical Sciences

Historical Institute

Mgr Kamil Stiel

Subject: Activities of Duszpasterstwo Środowisk Twórczych in Wrocław in the years 1983-2008.

PhD thesis written under the academic supervision of dr hab. Robert Klementowski, professor of the University of Wrocław

Abstract

This thesis aims to present the activities of Duszpasterstwo Środowisk Twórczych (Ministry of Artistic Circles, hereinafter referred as "Ministry") in Wrocław in the years 1983-2008. The thesis describes main initiatives of the Ministry, the influence of external factors on its functioning, the scale of Security Service's interest in various forms of its activities, the role of individual artistic circles in its operations as well as its impact on its surroundings.

The following research method (as applied by J. Topolski) was used in the thesis: inductive, direct, progressive and partially comparative. A chronological and problem-based order was chosen. The timeframe includes the activities of the Ministry in the years 1983-2008.

Source materials were selected on the basis of research conducted in Zakład Narodowy im. Ossolińskich (Ossoliński National Institute), Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Archives of the Institute of National Remembrance), Archiwum Akt Nowych (New Files Archive), Archiwum Państwowe (National Archives) in Wrocław, Archiwum Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu (Archives of the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław), Archiwum Archidiecezjalne i Biblioteka Kapitulna (Archdiocese Archives and Capitular Library) in Wrocław. The author also used archives of the Ministry and private resources. Archives of the Ossoliński National Institute, the Institute of National Remembrance and the Ministry proved to be the most extensive source of knowledge about the activities of the Ministry.

The thesis is divided into three main chapters. The first one concerns the history of the Ministry's activities in the years 1983-1989. This chapter analyses the causes, the course and the effects of flagship initiatives of the Ministry as well as it presents an overview of other minor initiatives from that period. The second chapter deals with activities of the Security Service against the Ministry. It discusses actions taken by the Security Service in relation to the specific forms of activities undertaken by the Ministry. The chapter expands on the previous chapter and supplements it, covering the same period and the same issues, which are however

seen from a different perspective. In both chapters, 1989 was considered the final year since it is a clear turning point in the history of the Ministry's activities, dividing it into two separate periods.

The last chapter describes the period of the Ministry's activities after the fall of communism in Poland and covers the years 1990-2008. It presents eighteen years of the Ministry's activities in democratic Poland, at the same time showing the impact of the newly established political, social and economic realities on its functioning.

Research undertaken with the help of resources related to the Ministry's activities led to the conclusion that external factors, such as the political, social and economic situation, played an important role in the Ministry's activities and had a significant impact on them. During the research it was also revealed that the Ministry's activities, as a whole, were not of any specific interest to officers from the security apparatus. The Security Service focused its attention primarily on the largest projects reaching a wider audience. In addition, based on the information gathered, fine artists can be identified as the main initiators and performers of carried out initiatives, while the Ministry's impact on its surroundings was usually local.

Kamil Stul